

ISSN : 3057-0948 (Online)

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Sciences Innovations

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม 2567)

Vol 1 No.5 (September - October 2024)

ISSN : 3057-0948 (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ (Journal of Social Sciences Innovations) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัย และบทความวิชาการที่มุ่งเน้น “นวัตกรรม” ในมิติของสังคมศาสตร์ ทั้งในเชิงแนวคิด ทฤษฎี วิจัย นโยบาย และการประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำ คุณภาพชีวิต ความยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาสังคมอย่างมีส่วนร่วม

2. การเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม (Politics, Governance, and Innovative Public Policy) การเมืองการปกครองร่วมสมัย การกระจายอำนาจ การบริหารภาครัฐแนวใหม่ นโยบายสาธารณะ นโยบายเชิงนวัตกรรม และธรรมาภิบาล

3. การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม (Public Administration and Management of Public, Private, and Civil Society Sectors) การบริหารองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management / New Public Service) และการบริหารเชิงเครือข่าย

4. เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Economy, Society, and Sustainable Development) เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

5. การศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์ (Education, Learning Innovation, and Human Capital Development) นโยบายการศึกษา การบริหารการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาครู ผู้บริหาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. กฎหมาย สังคม และความยุติธรรม (Law, Society, and Justice) กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม กฎหมายกับเทคโนโลยี และการคุ้มครองสิทธิในสังคมร่วมสมัย

7. วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย (Culture, Identity, and Contemporary Society) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางสังคม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สื่อ วาทกรรม และสังคมดิจิทัล

8. เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์ (Digital Technology, Artificial Intelligence, and Social Sciences) ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ต่อสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย และพฤติกรรมมนุษย์

9. การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ (Interdisciplinary Research in Social Sciences) งานวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์กับศาสตร์อื่น เช่น มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

10. บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม (Academic Articles, Research Articles, and Innovative Review Articles) ครอบคลุมบทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความวิเคราะห์เชิงนโยบายหรือเชิงแนวคิดที่มีคุณค่าทางวิชาการและสังคม

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทักษะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทักษะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกซ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 042-650099

Email: socialscienceinnovation.12@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=683892851318394&set=a.683893031318376>

Website: <https://iadp-institute.org/index.html>

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

E-mail: Somchai.dam@mcu.ac.th

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: รัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง, การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ, กฎหมาย สังคม และกระบวนการยุติธรรม, นวัตกรรมสังคมและการพัฒนาชุมชน, การศึกษา และการพัฒนาภาวะผู้นำ, การวิจัยทางสังคมศาสตร์และสหวิทยาการ, การพัฒนาองค์ความรู้ และการจัดการวารสารวิชาการ

E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการส่วนนวัตกรรมทางสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร.คิต วรुณดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: การจัดการเชิงนวัตกรรม, การพัฒนากลยุทธ์องค์กร, การจัดการแบบมีส่วนร่วม, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ, การจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

E-mail: dr.kidvarundee@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความเชี่ยวชาญ: รัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง, นโยบายสาธารณะและการบริหารรัฐกิจ, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และภาคประชาสังคม, การวิจัยทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์เชิงนโยบาย, จริยธรรมทางการเมืองและความรับผิดชอบสาธารณะ

E-mail: winit.phacharuen@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ความเชี่ยวชาญ: การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ, การจัดการภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม, นโยบายสาธารณะและการพัฒนาองค์กร, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, การจัดการทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำองค์กร, การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ

E-mail: sompong.ke@rmutsb.ac.th

บรรณาธิการส่วนเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, เศรษฐกิจสังคมและความเป็นธรรมทางสังคม, การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น, นโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจและสังคม, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเศรษฐกิจและสังคม

E-mail: kanjira9@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์

ผศ. ดร.เชวงศักดิ์ พฤกษ์เทเวศ

วิทยาลัยพิษณุพนธ์

ความเชี่ยวชาญ: การสร้างนวัตกรรมการบริหาร, การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการด้วยข้อมูล, การพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืน

E-mail: chawengsak@gmail.com

บรรณาธิการส่วนกฎหมาย สังคม และความยุติธรรม

ดร.เด่นคุณ ธรรมนิตยชัยุต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความเชี่ยวชาญ: กฎหมายกับสังคม, กระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรมทางสังคม, กฎหมายมหาชนและสิทธิมนุษยชน, กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาเชิงสังคม, กฎหมายเทคโนโลยี และสังคมดิจิทัล, นโยบายกฎหมายและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม, การวิจัยทางนิติศาสตร์และสหวิทยาการ

E-mail: denkhun.thummanitchayuth@gmail.com

บรรณาธิการส่วนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธจ์ ภูมิพงศ์คชศร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ความเชี่ยวชาญ: วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, อัตลักษณ์ทางสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม, สื่อ วาทกรรม และการสื่อสารในสังคมร่วมสมัย, สังคมดิจิทัลและวัฒนธรรมออนไลน์, วัฒนธรรม ท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน, สังคมร่วมสมัยกับประเด็นทางสังคมใหม่, การวิจัยทางวัฒนธรรมศึกษาและสหวิทยาการ

E-mail: eitsthailand64@gmail.com

บรรณาธิการส่วนเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: เทคโนโลยีดิจิทัลกับสังคมศาสตร์, ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับสังคมและนโยบายสาธารณะ, สังคมดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, การวิเคราะห์ข้อมูลและการวิจัยเชิงดิจิทัลด้านสังคมศาสตร์, นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, จริยธรรม กฎหมาย และธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีและ AI, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและสังคมศาสตร์

E-mail: w.paisarn@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, การวิจัยเชิงนโยบายและการพัฒนาพื้นที่, การวิจัยเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางสังคม, การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการบูรณาการองค์ความรู้, จริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานวิชาการ, การพัฒนาและบริหารจัดการงานวิจัย

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

บรรณาธิการส่วนบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การพัฒนาบทความวิชาการและบทความวิจัย, บทความปริทัศน์และการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงนวัตกรรม, มาตรฐานการประเมินและกระบวนการพิจารณาบทความ, ระเบียบวิธีวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย, จริยธรรมการวิจัยและการป้องกันการคัดลอกผลงาน, นวัตกรรมการสื่อสารทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้, การบริหารจัดการวารสารและการพัฒนาคุณภาพสิ่งพิมพ์วิชาการ

E-mail: dr.piyatida@gmail.com

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

อาจารย์ สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

E-mail: supattra.tinn@gmail.com

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา นุปผาโสภา

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

✎ ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

✎ พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

✎ ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

✎ จัดรูปเล่ม

ศุภมงคล ศรีพิกุล

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกษ

✎ พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์ เป็นฉบับที่ 5 ประจำปีพุทธศักราช 2567 มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 5 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์บทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

สภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพ ภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2	1-18
---	------

OPERATING CONDITIONS, ADMINISTRATION AND MANAGEMENT PROCESSES IN
QUALITY ASSURANCE WITHIN THE NEW NORMAL ERA OF EDUCATIONAL
INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF THE NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 2

จตุพร ตุ่มไธสง, ศรีเพ็ญ พลเดช และ นิรณี ทัศนะเทพ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	19-33
--	-------

THE DEVELOPING THE QUALITY OF EDUCATION UNDER THE NEW NORMAL OF
MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิทยา นนทน์ภา

ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ: บทวิเคราะห์กรณีศึกษาสังคมร่วมสมัย	34-44
---	-------

THEORIES OF POWER RELATIONS: A CASE STUDY ANALYSIS OF CONTEMPORARY
SOCIETIES

วิชุดา ผาทอง

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน: บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาสังคม	45-54
---	-------

CREATING INNOVATIONS FOR SUSTAINABILITY: THE ROLE OF COMMUNITIES IN
ADDRESSING SOCIAL ISSUES

สมภพ ระงับทุกข์ และ สุกิจ ชัยมุสิก

นวัตกรรมเพื่อความเท่าเทียม: การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในสังคมร่วมสมัย	55-64
--	-------

INNOVATION FOR EQUALITY: APPLYING TECHNOLOGY IN CONTEMPORARY
SOCIETY

ศิริวัฒน์ บุปผาเจริญ และ สาธกา ตาลชัย

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

65-89

สภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกัน
คุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2*

OPERATING CONDITIONS, ADMINISTRATION AND MANAGEMENT
PROCESSES IN QUALITY ASSURANCE WITHIN THE NEW NORMAL
ERA OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER
THE JURISDICTION OF THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 2

จตุพร ตุ่มไธสง¹, ศรีเพ็ญ พลเดช² และ วินิรณี ทศนะเทพ³

Jatuporn Tumthaisong¹, Sripen Poldech² and Winiranee Thassanathep³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹⁻³Buriram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: jatupon270535@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 23 ตุลาคม 2567

Received 20 September 2024; Revised 22 October 2024; Accepted 23 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน
กระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 กลุ่ม

Citation:

* จตุพร ตุ่มไธสง, ศรีเพ็ญ พลเดช และ วินิรณี ทศนะเทพ. (2567). สภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 1(5), 1-18.

Jatuporn Tumthaisong, Sripen Poldech and Winiranee Thassanathep. (2024). Operating Conditions, Administration and Management Processes in Quality Assurance Within the New Normal Era of Educational Institution Administrators Under the Jurisdiction of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office, Area 2. Journal of Social Sciences Innovations, 1(5), 1-18.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2024.21>

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

ตัวอย่างที่ใช้เป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 306 คน ได้มาจากการกำหนดขนาด ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกนแล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ อย่างมีสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.980 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างใช้การเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารและการจัดการ, การประกันคุณภาพภายใน, ยุควิถีใหม่

Abstract

This research aims to study and compare the operational conditions of administration and management processes in quality assurance within the new normal era of educational institution administrators. Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2, the sample group used were teachers. Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2, a total of 320 students, was obtained from determining the size according to Krejci and Morgan's table and then using stratified random sampling. in proportion to the size of the school the instrument used for data collection was a questionnaire

questionnaire. It has a reliability value of 0.980. Statistics used in the research include percentage, mean and standard deviation. Hypotheses were tested using t-tests and one-way analysis of variance. When differences were found, pairwise comparisons were made using Scheffe's method.

The research results found that

1. Operating conditions of administration and management processes in quality assurance within the new normal era of educational institution administrators. Overall it is at a high level when considering each aspect. It was found that all aspects were at a high level.

2. Comparison of teachers' opinions on the operation of administrative and management processes in quality assurance within the new normal era of educational institution administrators. Classified by level of educational qualifications, overall there is no difference.

3. Results of comparing teachers' opinions on operating conditions, administration and management processes in quality assurance within the new normal era of educational institution administrators. Classified by school size Overall, the practices were no different.

Keywords : Administration and management, Internal quality assurance, The new normal era

บทนำ

การบริหารจัดการองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่จะใช้เป็นเครื่องมือนำพาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรที่มีคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการคุณภาพ มีการวางแผน กำหนดรูปแบบที่เป็น ระบบขั้นตอน ซึ่งเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน และอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรทางการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการบริหารและจัดการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จึงสามารถจะทำให้เกิดความก้าวหน้าด้านคุณภาพผู้เรียนได้

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพ คนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบัน สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้าน งบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนรวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการของตนเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพในการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน จึงกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ประกอบกับได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (นิติธร ปิลวาสน์, 2559 : 57)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแล้วให้หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกให้สำนักงานดำเนินการประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 36)

ในปัจจุบันนี้หลังจากมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 นั้น จึงทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตเดิม ซึ่งหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้ผู้คนต้องมีมาตรการป้องกันและเลี่ยงโรคระบาดที่เรียกว่า "ยุควิถีใหม่" รวมถึงภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็ต้องมีมาตรการ กฎเกณฑ์ ป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอีกด้วย เช่น การเรียนออนไลน์ หรืออาจใช้วิธีอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะเป็นการลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนั้นเอง เนื่องจากมีสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเป็นยุควิถีใหม่ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ไปด้วย และในแต่สถานศึกษาก็ได้ใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกัน แล้วแต่ความต้องการของแต่ละสถานศึกษาเลือกใช้ เนื่องจากบางสถานศึกษาอาจเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงตามความมุ่งหวังของสังคม (มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2562 : 61)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ใจความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาว่า การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์ มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้น พัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้และทักษะชีวิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการ

ดำรงชีวิตและสร้างอาชีพ เน้นส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (English for All) พัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเป็นขั้นตอน การพัฒนาการศึกษา เพื่อความมั่นคง การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2562 : 215)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการบริหารและจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารและจัดการสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารและจัดการสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารและจัดการสถานศึกษา
 - 1.3 กระบวนการบริหารและจัดการสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่
 - 2.1 ความหมายการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.2 ความสำคัญการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.3 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุควิถีใหม่
 - 2.4 มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.5 ยุควิถีใหม่
3. การดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่
 - 3.1 การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา
 - 3.2 การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.4 การพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพ
 - 3.5 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม
 - 3.6 การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง สภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,458 คน จากโรงเรียนจำนวน 174 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970 : 608 ; อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561 : 109) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถาม โดยได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือ มีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูจำนวน 30 คน ในโรงเรียนอนุบาลบ้านด่าน และโรงเรียนชุมชนบ้านหัววัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามและหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองภายในระยะเวลาที่กำหนด กรณีมีแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืนผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนมาได้ 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยวิเคราะห์การทดสอบด้วยค่า t (t - test แบบ Independent Samples Test) และความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

กระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา	4.09	0.53	มาก	1
2. การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.08	0.55	มาก	2
3. การพัฒนาวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.05	0.54	มาก	3
4. การพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพ	4.02	0.58	มาก	5
5. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม	4.05	0.55	มาก	3
6. การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.04	0.57	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.05	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) , (S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.09$), (S.D. = 0.53) รองลงมาคือ การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.02$), (S.D. = 0.58)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

กระบวนการบริหารและจัดการในการประกัน คุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับคุณวุฒิทางการศึกษา				t
	ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของ สถานศึกษา	3.83	0.79	3.83	0.83	0.07
2. การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพภายใน สถานศึกษา	3.80	0.75	3.75	0.89	0.51
3. การพัฒนาวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.75	0.78	3.78	0.83	0.22
4. การพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพ	3.73	0.80	3.79	0.87	0.58
5. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม	3.77	0.75	3.82	0.85	0.49
6. การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.71	0.80	3.73	0.88	0.27
รวมเฉลี่ย	3.77	0.73	3.79	0.79	0.18

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นรายคู่

ขนาดของ		เล็ก	กลาง	ใหญ่
โรงเรียน	$\bar{X}$	3.44	3.81	3.66
เล็ก	3.44	-	0.37*	0.22*
กลาง	3.81	-	-	0.15
ใหญ่	3.66	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็กกับครูในโรงเรียนขนาดกลาง และครูในโรงเรียนขนาดเล็กกับครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ส่วนครูในโรงเรียนขนาดกลางกับครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา รองลงมาคือ การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 บริหารจัดการโดยยึดมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของชาติ โดยเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมผลักดันให้กระบวนการทำงานต่าง ๆ ของหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับและ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันและเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาโดยได้กำหนดทิศทางไว้อย่างชัดเจนในหมวด 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกำกับดูแลหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดนโยบายด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและเร่งรัดสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และรับการประเมินภายนอกอย่างเป็นระบบ

2. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับคุณวุฒิทางการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเป็นภาระงานที่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และรองรับการประเมินภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559, : 39-42) ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ผ่านศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งและครูโดยการจัดอบรม การประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาเอกสาร การนิเทศ ติดตามการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดโดยหน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ

3. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานมาตรฐานการศึกษาแล้ว จึงสามารถนำผลการประเมินมากำหนดแนวทางในการประกันคุณภาพภายในที่เป็นกระบวนการปฏิบัติงานตามศักยภาพ ประกอบกับสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งถือเป็นนโยบายของสถานศึกษาและหน่วยงานจะต้องมีการติดตามผลเป็นระยะอยู่แล้ว จึงมีผล

การดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน วิวัฒน์ น้อยพิทักษ์ (2563 : 143 -144) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของอำเภอ โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพัชรี กรรमारากร (2563) ที่พบว่า การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารและจัดการการประกันคุณภาพภายในในยุควิถีใหม่ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

1. บริบทใหม่ของการประกันคุณภาพในยุควิถีใหม่

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี: การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่รวดเร็วส่งผลให้การทำงานต้องปรับตัวให้ทันสมัยและคล่องตัวมากขึ้น เช่น การใช้ระบบออนไลน์ในกระบวนการประกันคุณภาพ

1.2 ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ผู้ปกครอง ชุมชน และภาครัฐมีความต้องการผลลัพธ์ทางการศึกษาที่สามารถสะท้อนคุณภาพในระดับสูง และความโปร่งใสในการบริหาร

1.3 แนวคิดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์ใช้แนวคิดนี้เพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืนในกระบวนการประกันคุณภาพ

2. กระบวนการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่

2.1 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning)

-การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis): การประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเพื่อวางแผนที่เหมาะสม

-การกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ: การตั้งเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ (SMART Goals) และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

-การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี: เช่น ระบบฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมิน

2.2 การดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA

-Plan (วางแผน): กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

-Do (ปฏิบัติ): ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

-Check (ตรวจสอบ): ใช้ระบบการประเมินภายในที่ชัดเจน โปร่งใส และมีการทบทวนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

-Act (ปรับปรุง): การนำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสมต่อสถานการณ์

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

-การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์: ใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดีย ในการรายงานผลการดำเนินงาน

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน: การจัดเวทีความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชน

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่

3.1 ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง (Change Leader)

-การสร้างความสำเร็จร่วมในองค์กรเกี่ยวกับแนวคิดของการประกันคุณภาพในยุคใหม่

-ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

3.2 นักบริหารข้อมูล (Data-Driven Management)

-ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

-พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงและเป็นปัจจุบัน

3.3 นักพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Capacity Builder)

-การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

-การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

4. ตัวชี้วัดสำคัญในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

-ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน: การเพิ่มขึ้นของคะแนนทดสอบมาตรฐานระดับชาติ

-ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: การสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน

-ความต่อเนื่องของการปรับปรุง: จำนวนโครงการหรือแผนงานที่นำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม

5. ความท้าทายและโอกาสในยุควิถีใหม่

-ความท้าทาย: การปรับตัวของบุคลากรต่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

-โอกาส: การใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการประเมินและการบริหารจัดการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานกระบวนการบริหารและการจัดการในการประกันคุณภาพภายในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและเป้าหมาย และพันธกิจที่ชัดเจน มีการวางแผนดำเนินการ निเทศติดตามผลการในการบริหารและจัดการในการประกันคุณภาพภายในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.2 ด้านการจัดระบบการบริหารจัดการคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดการประชุม ชี้แจงนโยบายในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในการพัฒนาตัวเองในการจัดการเรียนรู้ของสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.3 ด้านการพัฒนาวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศภายในสถานศึกษา วางแผนการดำเนินงานด้านวิชาการที่เน้นประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาวิธีการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการการติดตามการรายงานความก้าวหน้าหรือการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างถูกต้องการประเมินคุณภาพภายในให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดเตรียมแผนรองรับด้านการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ได้บังคับบัญชา

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยี เข้ามาเพิ่มระดับความแม่นยำ คล่องตัว รวดเร็ว ในการตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.

2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2561). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8).

มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

นิติธร ปิลาวสน์. (2556). การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. เรียกใช้เมื่อ 30 กรกฎาคม 2566 จาก www.taamkru.com/th

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (2562). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. เรียกใช้เมื่อ 7 มิถุนายน 2566
จาก <https://western.ac.th/index.php/th/chaqa-jd/qa-jd/qa-jd-2>.,

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2^{*}
THE DEVELOPING THE QUALITY OF EDUCATION UNDER THE NEW
NORMAL OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2

วิทยา นนทนภา

Wittaya Nonnapa

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Mahasarakham Primary Educational Service Area Office, Area 2, Thailand

Corresponding Author's Email: non.silpa@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 12 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 14 ตุลาคม 2567

Received 3 September 2024; Revised 12 October 2024; Accepted 14 October 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่และ 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ วิธีการเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 221 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมิน ดำเนินงาน 2 ปีงบประมาณ คือ 2565-2566 วิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

Citation:

* วิทยา นนทนภา. (2567). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 1(5), 19-33.

Wittaya Nonnapa. (2024). The Developing the Quality of Education Under the New Normal of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. Journal of Social Sciences Innovations, 1(5), 19-33.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2024.22>

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

ผลการวิจัยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า 1) สถานศึกษามีปัญหาคุณภาพการศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์การพัฒนาจึงอยู่ในตำแหน่งกลยุทธ์ ป้องกันเพื่อลดหรือหลบหลีกภัยหรืออุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น 2) กลยุทธ์การพัฒนามี 5 กลยุทธ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการพัฒนาปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า 1) สถานศึกษาประสบปัญหาผู้เรียนที่เกิดการเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิมและสูญเสีย โอกาสการเรียนรู้กลยุทธ์การพัฒนาจึงอยู่ในตำแหน่งกลยุทธ์ตั้งรับ 2) กลยุทธ์การพัฒนามี 5 กล ยุทธ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: คุณภาพการศึกษา, วิถีปกติใหม่, ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

Abstract

A study on the development of educational quality under the new normal of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 has the following objectives: 1) to study the current situation and problems of educational quality development under the new normal, 2) to develop strategies for educational quality development under the new normal, and 3) to study the results of educational quality development under the new normal. The method is research and development. The target group is 221 schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Mahasarakham Area 2. The tools used to collect data are data recording forms and evaluation forms. The operation will be for 2 fiscal years: 2022-2023. Analyze the content and context.

The research results for fiscal year 2022 found that 1) educational institutions have problems with educational quality, learning management quality, and learner quality. Therefore, the development strategy is in the position of a preventive strategy to reduce or avoid potential threats or

obstacles. 2) There are 5 development strategies and the results of the overall strategy inspection are at the highest level. 3) The results of educational quality development found that the implementation of the overall strategy is at the highest level. The overall management of educational quality of the educational institution is at the highest level. And the development results in fiscal year 2023 found that 1) educational institutions have problems with learners who have deteriorated their existing knowledge and lost learning opportunities. The development strategy is in the position of a defensive strategy. 2) There are 5 development strategies and the results of the overall strategy inspection are at the highest level. 3) The results of educational quality development found that the implementation of the overall strategy is at the highest level. The overall management of educational quality is at the highest level

Keywords: Educational Quality, New Normal, Learning Loss

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร รวมถึงพัฒนาระบบการบริหารจัดการเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบส่วนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบส่วนภูมิภาค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ที่ระบุว่าการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นๆ ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ดำเนินการรายงานสรุปการติดตามประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า

มีปัญหาอุปสรรคสำคัญจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การดำเนินการตามตัวชี้วัดเกี่ยวกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่อาชีพ และการมีงานทำ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนและ 2) การดำเนินงานในภาพรวมพบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครุขาดความรู้ความเข้าใจทักษะด้านเทคโนโลยี ไม่ครบถ้วน ไม่ตรงตามวิชาเอก ศึกษาในเทศก์ไม่ครบตามกรอบอัตรากำลัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาดการประสานงาน ภายในองค์กร มีการจัดเก็บเอกสารและร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานไม่เป็นระบบเท่าที่ควร สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ระบุว่าองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ได้แก่ บุคลากรส่วนที่เป็นผู้นำจะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์กรหรือ กำหนดทิศทางขององค์กร และส่วนหนึ่งเป็นบุคลากรขององค์กรขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ บรรลุตามเป้าหมาย งบประมาณส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานสูงจะมีรูปแบบหรือแนวทางการทำงานด้านงบประมาณ เป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และบริบท การบริหารจัดการจะต้องกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กรสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบทของพื้นที่ และการ บริการ

นอกจากนี้ การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันยังมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจาก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน และใหญ่หลวงไปทั่วโลก เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อการศึกษาอย่างรุนแรงที่สุดในหลายทศวรรษที่ ผ่านมา นอกจากจะทำให้โรงเรียนต้องปิดเป็นระยะเวลานานแล้ว ยังส่งผลต่อความสูญเสียและ ความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ (UNESCO, 2564) ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) หรือการสูญเสียการเรียนรู้เป็นประเด็นที่มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ระบุว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นการเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิม และ การสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ควรได้รับ สาเหตุจากการขยายช่องว่างหรือความไม่ ต่อเนื่องในการเรียน การหยุดชะงักของการศึกษาในระบบ การออกกลางคัน การขาดเรียน การ สอนที่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป สามารถพิจารณาภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ได้จากการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับตามหลักสูตรช่วงก่อนการ แพร่ระบาดกับช่วงที่มีการแพร่ระบาด ดังนั้นพันธกิจที่สำคัญคือทำให้เด็กวัยเรียนทุกคนได้กลับไป เรียนหนังสืออย่างปลอดภัยและการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ สติปัญญา และจริยธรรม หากไม่สามารถหยุดแนวโน้มนี้ได้จะไม่ใช่ว่าจะถดถอยเป็น

รายบุคคลเท่านั้นแต่ประเทศไทยอาจเข้าสู่ภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียดังรุ่น (lost generation) (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เนื่องจากพบผู้ป่วยยืนยันในพื้นที่และพบเหตุการณ์ผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อเข้ามาทำกิจกรรมในจังหวัด คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมหาสารคามต้องใช้มาตรการยับยั้งการแพร่ระบาดในจังหวัดให้คงการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน และสถานกวดวิชาทุกแห่งจนถึงต้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 แต่ในขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตนี้ว่า “การเรียนรู้ทางการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและประเภทการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พร้อมทั้งศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนารจัดการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. นโยบายการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบายเป็นกลไกสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดนำไปปฏิบัติโดยปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม กับบริบทแต่ละพื้นที่ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หรือการดำเนินการตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นปัจจัยเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ประกอบกับสภาพ

พื้นที่ในการดำเนินการของเขตพื้นที่การศึกษามีทั้งที่เป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ที่สูง เกาะแก่ง ห้างไกล ทุรกันดาร บริบทแต่ละแห่งมีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้มีวิธีการหลากหลายของการนำไปสู่การปฏิบัติ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มี 4 ประเด็นได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านคุณภาพและด้านประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษานับหลักสูตรฐานสมรรถนะ พัฒนาผู้เรียนตามช่วงวัย ทักษะศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินผลและการพัฒนาบุคลากร ในขณะที่จุดเน้นกล่าวถึงกลุ่มผู้เรียนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาและฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย, 2565)

2. การพัฒนากลยุทธ์ทางการศึกษา กลยุทธ์หมายถึงแผนระยะยาวขององค์การที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยการกลั่นกรองสภาพแวดล้อมขององค์การเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวางแผนยุทธศาสตร์หรือการวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดทิศทางและสภาพการณ์ในอนาคตขององค์การที่ต้องบรรลุผลสำเร็จ พร้อมกับกำหนดแนวทางการดำเนินงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่รอบด้านอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสารสนเทศนำมาใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์นั้นเก็บรวบรวมจากการตอบคำถามสำคัญ 3 ข้อ คือ องค์การกำลังจะก้าวไปทางไหน (what are you going?) สภาพแวดล้อมมีอะไรบ้าง (what is the environment?) และองค์การไปถึงจุดหมายได้อย่างไร (how are you getting there?) องค์ประกอบของแผนยุทธศาสตร์คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา (เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, 2563)

3. การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นอุปสรรคท้าทายที่วงการศึกษามีอยู่ รูปแบบการจัดการศึกษาระบบโรงเรียนไม่ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการเมื่อเกิดโรคระบาด หรือวิกฤตการณ์ใดๆ มาก่อน นอกจากใช้วิธีการปิดเรียนหรือหยุดเรียนชั่วคราว ดังนั้นการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องถูกปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ในภาวะปกติใหม่ การจัดการเรียนรู้ในวิถีปกติใหม่มีรูปแบบและแนวทางหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเรียนในชั้นเรียน (on-site) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (on-air) และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (online) รวมถึงข้อเสนออื่นๆ เพื่อการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนช่องทางในการเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีอุปกรณ์ดิจิทัล สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการที่บูรณาการองค์ความรู้ การเรียนรู้ตามความต้องการของตนเองหรือการเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน (สุวิมล มธูรส, 2564)

4. ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นความเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิมและการสูญเสียโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ควรจะได้รับ เนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ในทิศทางที่มีแนวโน้มลดลง ลักษณะของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มีการถดถอยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรู้หนังสือ และคุณลักษณะต่างๆ ดังนั้นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นภาวะที่สะท้อนการเสื่อมถอยของความรู้ของผู้เรียนที่ถูกกลืนเมื่อเวลาผ่านไป หรือภาวะผู้เรียนสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ควรจะได้รับในช่วงเวลาปกติของการศึกษา อาจพิจารณาได้จากการหยุดยาวของโรงเรียนในช่วงระหว่างปิดภาคเรียนของปีการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนสูญเสียความรู้หรือทักษะเฉพาะหรือความรู้หรือทักษะทั่วไป มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นั้นดำเนินการได้โดยการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการของผู้เรียน การเสริมพลังครูและผู้บริหาร และอื่นๆ (อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2565)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 221 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะทำงานวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพองค์กร จำนวน 25 คน

3. วิธีดำเนินการ ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ และการประชุมคณะทำงานวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพองค์กรเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพองค์กร (SWOT)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพองค์กร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ และ 2) เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่

2. กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะทำงานสังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา จำนวน 12 คน และผู้ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา จำนวน 10 คน

3. วิธีดำเนินการ 1) วิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลระยะที่ 1 2) จัดทำกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกการสังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ และแบบประเมินกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ 2) เพื่อศึกษาผลการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่และ 3) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา จำนวน 16 คณะ ละ 5 คน และคณะกรรมการประเมินสถานศึกษา จำนวน 16 คณะ ละ 3 คน

3. วิธีดำเนินการ 1) กำหนดโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 2) อบรมผู้บริหารโรงเรียน 3) โรงเรียนพัฒนางานตามกลยุทธ์ แนวทาง และโครงการ 4) นิเทศการพัฒนาศูนย์การศึกษา และ 5) ประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบประเมินผลการดำเนินการตามกลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา แบบประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาของสถานศึกษา และแบบบันทึกผลลัพธ์การพัฒนาศูนย์การศึกษา แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา แบบบันทึกวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในวิถีปกติใหม่ พบว่ามีปัญหาคุณภาพการศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน เมื่อเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาได้เข้าเติมปัญหาให้รุนแรงยิ่งขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่เป็นกลยุทธ์ป้องกัน

1.2 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวิถีปกติใหม่ พบว่ามี 7 โครงการ ดังนี้ 1) พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในวิถีปกติใหม่ 2) พัฒนาการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น 3) เสริมสร้างโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ active learning 5) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6) พัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย 7) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และผลการตรวจสอบกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่พบว่า 1) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่ากลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัดพบว่าผ่าน 17 ตัวชี้วัด และไม่ผ่าน 1 ตัวชี้วัด

2. ผลการพัฒนาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า

2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในวิถีปกติใหม่ พบว่าสถานศึกษาประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้หลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิม และสูญเสียโอกาสการเรียนรู้ที่ควรได้รับ จึงผนวกภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในกลยุทธ์วิถีปกติใหม่กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ตั้งรับ

2.2 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวิถีปกติใหม่ พบว่ามี 7 โครงการ ดังนี้ 1) พัฒนาการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น 2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) ส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน 4) พัฒนาห้องเรียนคุณภาพ 5) วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 6) พัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย 7) ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่า 1) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ที่สุด 2) ผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าการกลุ่ 5 กลยุทธ์ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณา รายตัวชี้วัดพบว่าผ่าน 15 ตัวชี้วัด และไม่ผ่าน 1 ตัวชี้วัด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในวิถิปกติใหม่พบว่าสถานศึกษามีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ดังกล่าวอย่างปลอดภัยจากโรคภัย จึงมีความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหามาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการ ประชุมปฏิบัติการคณะทำงานวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพองค์การเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม ให้ค่าน้ำหนัก จัดอันดับความสำคัญและวิเคราะห์ตำแหน่งกลยุทธ์ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นกลยุทธ์ป้องกัน (WT) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นกลยุทธ์ ตั้งรับ (ST) ทั้งนี้เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถทำได้ตามปกติ แม้กระทั่งภายหลังการแพร่ระบาดเกิดภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิม และสูญเสียโอกาส การเรียนรู้ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรู้หนังสือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นต้องนำ แนวคิดหรือวิธีการใหม่มาใช้แก้ปัญหาสอดคล้องแนวคิด Lichtenstein, Schonfeld and Kline (1994) ที่ว่าระบบการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตที่ดีไม่ใช่เพียงแค่การจัดทำระบบเชิงรุกเท่านั้น แต่ควรมีจุดเน้นที่การป้องกันทั้งระดับห้องเรียน โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) นำเสนอว่าสถานการณ์โควิด-19 สำหรับประเทศไทยเป็น ความท้าทายในการเปลี่ยนที่ไม่ใช่แค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ควรเป็นการเปลี่ยน วิถิปกติเป็นโอกาสการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม โดยมาตรการเรียนรู้ไม่ควร ปรับแค่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ต้องปรับใหญ่ทั้งระบบการเรียนรู้ สอดคล้องกันและ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็ก

2. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถิปกติใหม่พบว่ามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แนวทาง และโครงการ ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์สอดคล้องกับแนวคิดการ วิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกัน ตามลำดับโดยนำผลจากการดำเนินงานขั้นตอนหนึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าของการดำเนินงานขั้นตอน

ต่อไป การพัฒนากลยุทธ์ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ คือ การวางแผนและกำหนดกลยุทธ์โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน นำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วยการจัดโครงสร้างการบริหาร การมอบหมายงาน ปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผลด้วยการตั้งมาตรฐานและเป้าหมาย วัดและประเมินผลเทียบกับเป้าหมาย กล่าวได้ว่า กลยุทธ์และโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีคุณภาพและประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับจรรยา ศรีสาร (2562) ละออ วันจิ๋ว (2562) อภินันท์ชัย แกระหัน (2562) ที่พัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์ในลักษณะเดียวกัน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนา 2) การสร้างกลยุทธ์การพัฒนา 3) การทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาและ 4) การประเมินกลยุทธ์ ทั้งนี้บางเรื่องอาจกำหนดรายละเอียดเป็นกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินงาน

3. ผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และ 2566 พบว่า 1) ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวิถีปกติใหม่พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายโครงการพบว่าโครงการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุด คือ นิเทศแบบบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน และพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย รองลงมาคือพัฒนาการอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็นตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาไม่อยู่ในภาวะปกติ โรงเรียนเปิดเรียนแบบ on-hand, online และ on-air รวมทั้งกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมหรือการประชุมเป็นแบบออนไลน์ แม้กระทั่งการติดต่อราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบุคลากรบางส่วนทำงานที่บ้าน กิจกรรมสำคัญในช่วงเวลานี้คือการนิเทศการเรียนการสอนในพื้นที่ โดยมีการเก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เพื่อรายงานสถานการณ์ การดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกเป็นรายโครงการพบว่าโครงการที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดคือส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาได้แก่ พัฒนาการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และโครงการนิเทศชั้นเรียน เนื่องจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นั้นสะท้อนการเสื่อมถอยของความรู้ของผู้เรียนที่ถูกลืมเมื่อเวลาผ่านไปหรือภาวะที่ผู้เรียนสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ควรได้รับในช่วงปกติ การดำเนินงานจะเป็นช่วงของการเปิดเรียนหลังการแพร่ระบาด คือการฟื้นคืนความรู้ของนักเรียนให้เทียบเท่าหรือ

ใกล้เคียงกับสภาพการณ์ปกติก่อนการแพร่ระบาดโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีภาวะการเรียนรู้ถดถอยสูงที่สุด สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ได้สรุปและจัดทำเป็นมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ประเด็นให้ความสำคัญลำดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ต้องออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครู พัฒนาครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มาตรการสุขภาวะ รองลงมาได้แก่ กิจกรรมนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นความสำคัญของมาตรการสุขภาวะเพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยในโรงเรียนด้านกายภาพและด้านสังคม ผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือการพัฒนาบุคลากร และลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ตามลำดับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้และศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลหลากหลาย และยืดหยุ่นตามความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน ออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการสำหรับการฟื้นฟูการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ว่าครูต้องรับมือกับโอกาสในการเรียนรู้ที่ลดลงหรือภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทางสังคม ส่งเสริมให้ครูโอกาสฝึกฝนความเป็นมืออาชีพและได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษายึดวิถีปกติใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นกระบวนการพิจารณาสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและหาแนวทางที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะตัวที่สำคัญต่อการแข่งขัน นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ โครงการ นำไปสู่การปฏิบัติและประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานวิจัยได้นำเสนอ

กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นแบบแผนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้สารสนเทศจากผลการวิจัยครั้งนี้ประกอบการตัดสินใจวางแผนดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน เพื่อกำหนดนโยบายแผนการดำเนินการ มาตรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้มีความชัดเจน ทันต่อสถานการณ์วิกฤติ สามารถปรับดำเนินการได้ตามบริบทของสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่ให้ครอบคลุมโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ ให้มีการทำงานประสานสอดคล้อง มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.3 สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นการจัดการเรียนรู้ภายใต้วิถีปกติใหม่ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ วิธีการวิจัยและสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งระบบภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ควรมีการศึกษาติดตามผลการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาภายใต้วิถีปกติใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ และพัฒนารูปแบบที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ระยะต่อไปได้

2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยของสถานศึกษาต่างๆ ที่ดำเนินการในวิถีปกติใหม่หรือภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อให้ได้วิธีปฏิบัติที่ดีภายใต้บริบทและทรัพยากรที่แตกต่างของแต่ละสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิจัยและพัฒนา นโยบาย. (2565). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนา นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). รายงานฉบับพิเศษห้องเรียนฟื้นฟูหลังโควิด-19: สถานการณ์แนวทางฟื้นฟูภาวะฉุกเฉินทางการเรียนรู้และการจัดการห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย และประถมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

จรรยา ศรีสาร. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2563). เอกสารการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะ ยุทธศาสตร์และการวางแผนการบริหารการปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ละอ อวันจิ๋ว. (2562). กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19 จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย. เรียนใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- _____. (2564). แนวทางการฟื้นตัวทางการศึกษาจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล มธรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค new normal COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40), 33-42.
- อภินันท์ชัย แกระหัน. (2562). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ ศึกษาและภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2565). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Lichtenstein, Schonfeld and Kline. (1994). "Special topic/school crisis response: Expecting the unexpected. *Educational leadership*, 52(3), 79-83.
- UNESCO. (2564). พันธกิจประเทศไทย: ฟื้นฟูการศึกษา ปีการศึกษา 2564. กรุงเทพฯ: UNESCO, The World Bank and UNICEF.

ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ: บทวิเคราะห์กรณีศึกษาสังคมร่วมสมัย*

THEORIES OF POWER RELATIONS: A CASE STUDY ANALYSIS OF CONTEMPORARY SOCIETIES

วิชุดา ผาทอง

Wichuda Phathong

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: amanichai2535@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 15 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 23 ตุลาคม 2567

Received 15 September 2024; Revised 15 October 2024; Accepted 23 October 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาบทบาทของอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเน้นการวิเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการสำคัญ เช่น Max Weber, Michel Foucault, Antonio Gramsci และ Bruno Latour การศึกษาครอบคลุมทั้งอำนาจในฐานะเครื่องมือในการต่อรองและขัดแย้ง อำนาจผ่านวาทกรรมและความรู้ การครอบงำทางวัฒนธรรม และการกระจายอำนาจในเครือข่ายทางสังคม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอำนาจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการปรับเปลี่ยนมุมมองของสมาชิกในสังคม โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้างควมยินยอมและการท้าทายวาทกรรมเดิม การสร้างความชอบธรรมในการเปลี่ยนแปลง และการกระจายอำนาจในระดับรากหญ้า

Citation:

* วิชุดา ผาทอง. (2567). ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ: บทวิเคราะห์กรณีศึกษาสังคมร่วมสมัย. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 1(5), 34-44.

Wichuda Phathong. (2024). Theories of Power Relations: A Case Study Analysis of Contemporary Societies. Journal of Social Sciences Innovations, 1(5), 34-44.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2024.23>

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

คำสำคัญ: อำนาจ, ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม, วาทกรรม, ความชอบธรรม, ครอบงำทางวัฒนธรรม

Abstract

This article examines the role of power in creating social change, focusing on the analysis of key scholars such as Max Weber, Michel Foucault, Antonio Gramsci, and Bruno Latour. The study covers power as a tool for negotiation and conflict, power through discourse and knowledge, cultural hegemony, and the distribution of power within social networks. The findings highlight that power plays a crucial role in social change by influencing both the transformation of social structures and the shifting perspectives of social members, through processes like consent-building, challenging dominant discourses, legitimizing change, and decentralizing power at the grassroots level.

Keyword: Power, Social Change, Discourse, Legitimacy, Cultural Hegemony

บทนำ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relations) หมายถึง การติดต่อหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือสถาบันที่มีความแตกต่างในอำนาจหรือศักยภาพในการควบคุมและกำหนดผลลัพธ์ในสถานการณ์ต่างๆ (Foucault, 1982) อำนาจไม่ได้ถูกมองในลักษณะคงที่หรือเป็นทรัพย์สินที่ถือครองโดยฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่ถูกสร้างและแสดงออกผ่านเครือข่ายของปฏิสัมพันธ์และกลไกทางสังคม (Gaventa, 2003)

ในบริบทสังคมร่วมสมัย แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน เช่น การเมืองเชิงอัตลักษณ์ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ หรือความสัมพันธ์ในองค์กร หลายครั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่ได้ปรากฏชัดเจนในรูปแบบของการบังคับแต่ทำงานผ่านกลไกที่ละเอียดอ่อน เช่น วาทกรรมทางสื่อ การกำหนดมาตรฐาน หรือการสร้างความสำเร็จ (Bourdieu, 1991)

การเลือกศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านกรณีศึกษาเกิดจากศักยภาพของแนวทางนี้ในการเผยให้เห็นการทำงานของอำนาจในบริบทที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งไม่สามารถจับภาพได้ด้วย

ทฤษฎีเพียงอย่างเดียว (Yin, 2014) กรณีศึกษาช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยและกลไกที่ซับซ้อน เช่น ความขัดแย้งในชุมชนเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นจากนโยบายสาธารณะ

ประเทศไทยเองยังมีตัวอย่างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนบทและเมือง หรือบทบาทของสถาบันต่างๆ ในการกำหนดทิศทางของสังคม การศึกษาประเด็นนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาสังคม

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายกลไกที่ซับซ้อนของสังคมร่วมสมัย ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม หรือสถาบัน การศึกษาแนวคิดนี้ผ่านกรณีศึกษาเปิดโอกาสให้เราเข้าใจความแตกต่างในโครงสร้างอำนาจและผลกระทบที่เกิดขึ้นในบริบทเฉพาะ ด้วยการอ้างอิงถึงงานของ Foucault, Gaventa และ Bourdieu รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย การวิจัยนี้จะช่วยสนับสนุนความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาสังคมในเชิงนโยบายและปฏิบัติการ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของอำนาจ (Power)

อำนาจเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมศาสตร์ที่มีการตีความหลากหลายมิติ

-Max Weber (1922) มองอำนาจว่าเป็นความสามารถของบุคคลหรือกลุ่มในการบังคับหรือควบคุมการกระทำของผู้อื่นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ แม้ว่าจะมีการต่อต้านก็ตาม

-Michel Foucault (1980) อำนาจไม่ได้เป็นสิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มถือครอง แต่เป็นกลไกที่แทรกซึมอยู่ในทุกความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะในระบบราชการ ความรู้ และการปฏิบัติ (Disciplinary Power)

2. องค์ประกอบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างผู้มีอำนาจและผู้ที่ถูกกระทำ เช่น

-การสร้างความรู้ (Knowledge Production) ความรู้และอำนาจมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่วาทกรรมหรือความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมักสะท้อนและสนับสนุนโครงสร้างอำนาจที่มีอยู่ (Foucault, 1977)

-**วาทกรรมและอำนาจ (Discourse and Power)** วาทกรรมเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างและคงอยู่ของอำนาจในสังคม เช่น การกำหนดความปกติ (Norms) หรือมาตรฐานที่สังคมยอมรับ (Bourdieu, 1991)

3. แนวคิดการต่อรองและการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจ

-**John Gaventa (2003)** เสนอ "สามมิติของอำนาจ" (Three Dimensions of Power) ที่แสดงให้เห็นว่าอำนาจทำงานในระดับที่ลึกกว่าการแสดงออกโดยตรง เช่น การควบคุมวาระของการตัดสินใจและการสร้างการยอมรับของคนในสังคม

-**Antonio Gramsci (1971)** แนวคิดเรื่อง "การครอบงำทางวัฒนธรรม" (Cultural Hegemony) ชี้ให้เห็นว่าอำนาจไม่ได้มาจากการบังคับแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีการสร้างความยินยอมผ่านวัฒนธรรมและอุดมการณ์

4. ทฤษฎีและกรอบการวิเคราะห์ในบริบทสังคมร่วมสมัย

-**การเมืองเชิงอัตลักษณ์ (Identity Politics)** แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าอำนาจเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ เช่น เชื้อชาติ เพศ หรือชนชั้น ซึ่งมักเป็นพื้นที่ของการต่อรองและความขัดแย้ง (Crenshaw, 1991)

-**การวิเคราะห์อำนาจในโครงสร้างสังคม** Pierre Bourdieu เสนอแนวคิด "ทุน" (Capital) เช่น ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนเศรษฐกิจ ซึ่งสัมพันธ์กับการเข้าถึงและการใช้อำนาจในโครงสร้างทางสังคม (Bourdieu, 1986)

5. กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในบริบทสังคมร่วมสมัยสามารถใช้กรอบการวิเคราะห์ดังนี้

-**การวิเคราะห์วาทกรรม** ตรวจสอบวาทกรรมที่สะท้อนและสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

-**การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม** ทำความเข้าใจโครงสร้างและพลวัตของอำนาจในเครือข่ายสังคม (Latour, 2005)

-**การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis)** พิจารณาว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมในสังคมอย่างไร

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการอธิบายกลไกของอำนาจในสังคม ซึ่งมีการตีความและพัฒนาโดยนักคิดหลากหลายคน เช่น Max Weber ที่มองว่าอำนาจคือความสามารถในการบังคับหรือควบคุมการกระทำของผู้อื่นให้เป็นไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจ แม้จะมีการต่อต้าน ในขณะที่ Michel Foucault เสนอว่าอำนาจไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่ถือครองโดยบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเครือข่ายที่แทรกซึมอยู่ในทุกความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะในระบบบาทกรรมและความรู้ องค์ประกอบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจสะท้อนถึงการสร้างและรักษาโครงสร้างทางสังคม เช่น การสร้างความรู้และการใช้บาทกรรมเพื่อกำหนดความปกติของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pierre Bourdieu ที่อธิบายว่าอำนาจสัมพันธ์กับ "ทุน" ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทุนวัฒนธรรมและทุนทางสังคม John Gaventa ยังชี้ให้เห็นว่าอำนาจไม่ได้แสดงออกเพียงในรูปของการควบคุมโดยตรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุมวาระและการสร้างความยินยอมผ่านการปรับเปลี่ยนความเชื่อและพฤติกรรมของคนในสังคม Antonio Gramsci เสริมด้วยแนวคิดการครอบงำทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นว่าอำนาจสามารถแฝงอยู่ในระบบวัฒนธรรมและอุดมการณ์ที่ทำให้เกิดการยอมรับโดยสมัครใจ การศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในบริบทสังคมร่วมสมัยจึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งการวิเคราะห์บาทกรรม การวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคม และการวิพากษ์วิจารณ์ผลกระทบของความไม่เท่าเทียมที่เกิดจากกลไกเหล่านี้ การทำความเข้าใจผ่านกรอบคิดเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเปิดเผยโครงสร้างที่ซ่อนเร้นของอำนาจ แต่ยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมร่วมสมัย

ในสังคมร่วมสมัย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relations) เป็นแนวคิดสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจโครงสร้างและพลวัตของอำนาจที่ซับซ้อน ซึ่งไม่ได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มใดถือครองอย่างคงที่ แต่เป็นสิ่งที่แสดงออกผ่านการปฏิสัมพันธ์ในสังคม แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวางโดยนักวิชาการ เช่น Michel Foucault ที่มองว่าอำนาจแทรกซึมอยู่ในทุกมิติของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการปกครอง การศึกษา หรือสื่อสารมวลชน (Foucault, 1982) นอกจากนี้ Antonio Gramsci ยังเสนอว่าอำนาจในสังคมไม่ได้อยู่เพียงแคในระดับกฎหมายหรือการบังคับใช้ แต่ยังแฝงอยู่ใน "การครอบงำทางวัฒนธรรม" (Cultural Hegemony) ที่ทำ

ให้กลุ่มผู้ถูกปกครองยอมรับอุดมการณ์และวัฒนธรรมของผู้มีอำนาจ (Gramsci, 1971) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมร่วมสมัยมักสะท้อนผ่านปรากฏการณ์หลากหลาย เช่น ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ การกดขี่ทางเพศ และการปกครองด้วยวาทกรรมที่สร้างความชอบธรรมให้กับโครงสร้างทางสังคม

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมร่วมสมัยไม่ได้เป็นเพียงการควบคุมหรือบังคับใช้ แต่แสดงออกผ่านวาทกรรม ความเชื่อ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้โครงสร้างอำนาจยังคงอยู่ในลักษณะที่แยกย่อยและยั่งยืน แนวคิดของ Foucault, Gramsci และ Bourdieu ชี้ให้เห็นถึงมิติที่ลึกซึ้งของอำนาจ เช่น การสร้างความรู้เพื่อควบคุมผู้คน หรือ การใช้ทุนวัฒนธรรมและสังคมเพื่อรักษาความได้เปรียบในสังคม การทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจในบริบทสังคมร่วมสมัยจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลง เช่น การวิพากษ์โครงสร้างที่ไม่เท่าเทียม การออกแบบนโยบายที่คำนึงถึงความหลากหลาย และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม

รูปแบบและกลไกของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจสามารถแบ่งออกได้หลายรูปแบบตามการแสดงออกและการใช้อำนาจในบริบทสังคมที่แตกต่างกัน

1. อำนาจโดยตรง (Direct Power) เป็นการใช้อำนาจในรูปแบบการบังคับบัญชา การออกคำสั่ง หรือการใช้อำนาจทางกฎหมาย เช่น การตัดสินใจของรัฐหรือองค์กรที่มีผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย (Weber, 1922)

2. อำนาจเชิงวาทกรรม (Discursive Power) Michel Foucault ชี้ให้เห็นว่าอำนาจทำงานผ่านวาทกรรมและความรู้ เช่น การกำหนดมาตรฐานความเป็นปกติในสังคม หรือ การผลิตและเผยแพร่ความรู้ที่สนับสนุนโครงสร้างอำนาจที่มีอยู่ (Foucault, 1977)

3. อำนาจเชิงโครงสร้าง (Structural Power) Antonio Gramsci เน้นเรื่องการครอบงำทางวัฒนธรรม (Cultural Hegemony) โดยที่กลุ่มผู้นำใช้วัฒนธรรมและอุดมการณ์เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจผ่านความยินยอมของสังคม (Gramsci, 1971)

4. อำนาจในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Power) Pierre Bourdieu อธิบายว่า อำนาจในเชิงสัญลักษณ์เป็นรูปแบบของอำนาจที่มองไม่เห็น แต่มีผลต่อการรับรู้และพฤติกรรม เช่น การกำหนดทุนวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อสถานะทางสังคม (Bourdieu, 1991)

กลไกของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

1. การผลิตวาทกรรมและการสร้างความรู้ อำนาจทำงานผ่านการสร้างและเผยแพร่วาทกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น การศึกษา การสื่อสาร หรือการกำหนดมาตรฐานในวงการวิชาชีพ (Foucault, 1980)

2. การสร้างความยินยอม (Consent Building) Gramsci เชื่อว่ากลุ่มผู้มีอำนาจไม่ได้เพียงแค่บังคับ แต่ยังสร้างความยินยอมผ่านการนำเสนอวัฒนธรรมและอุดมการณ์ที่ดูเหมือนเป็นกลาง แต่แท้จริงแล้วเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มที่ครอบงำ

3. การใช้อำนาจในเครือข่ายทางสังคม Bruno Latour เสนอแนวคิดที่ว่าอำนาจไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว แต่เกิดจากเครือข่ายความสัมพันธ์ในสังคมที่ผู้มีอำนาจสร้างขึ้นและใช้เพื่อส่งเสริมเป้าหมายของตนเอง (Latour, 2005)

4. การสร้างความชอบธรรม (Legitimation) Max Weber อธิบายว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจจะยั่งยืนได้เมื่อได้รับการยอมรับจากสังคม โดยอาจผ่านกลไกทางกฎหมาย ศาสนา หรือวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์เชิงอำนาจมีความหลากหลายในรูปแบบและกลไกที่แสดงออกผ่านการบังคับ วาทกรรม โครงสร้างทางสังคม และสัญลักษณ์ กลไกเหล่านี้ไม่ได้แสดงออกในรูปของการใช้อำนาจโดยตรงเท่านั้น แต่ยังซ่อนอยู่ในวิธีการที่ซับซ้อน เช่น การสร้างวาทกรรม การสร้างความชอบธรรม และการควบคุมในเชิงวัฒนธรรม การศึกษาและทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงมีความสำคัญต่อการเปิดเผยโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม

บทบาทของอำนาจในสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อำนาจ (Power) เป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาททั้งในการรักษาความมั่นคงของโครงสร้างทางสังคมและการผลักดันความเปลี่ยนแปลงในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางใน

สังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในแง่ที่ว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นมักเกิดขึ้นจากการต่อรอง การเผชิญหน้า และการปรับตัวในระบบอำนาจ นักวิชาการอย่าง Max Weber, Antonio Gramsci และ Michel Foucault ต่างเสนอกรอบคิดที่เน้นบทบาทของอำนาจในการสร้างและเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของสังคม

บทบาทของอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลง

1. อำนาจในฐานะเครื่องมือแห่งการต่อรองและความขัดแย้ง

Max Weber (1922) มองว่าอำนาจคือความสามารถในการควบคุมการกระทำของผู้อื่น แม้ว่าจะเกิดการต่อต้าน ซึ่งในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อำนาจจึงเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการต่อรองและขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลง เช่น การเรียกร้องสิทธิแรงงาน หรือการเคลื่อนไหวของขบวนการเพื่อความเสมอภาค

2. การสร้างความเปลี่ยนแปลงผ่านวาทกรรมและความรู้

Michel Foucault (1980) เน้นว่าอำนาจไม่ได้มาจากการบังคับเพียงอย่างเดียว แต่ยังแฝงอยู่ในวาทกรรมและความรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงมุมมองต่อประเด็นทางสังคม เช่น สิทธิสตรี หรือความหลากหลายทางเพศ มักเกิดจากการท้าทายวาทกรรมเดิมและการสร้างความรู้ใหม่ในสังคม

3. การครอบงำทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงผ่านอุดมการณ์

Antonio Gramsci (1971) เสนอว่าอำนาจในการครอบงำทางวัฒนธรรม (Cultural Hegemony) เป็นวิธีที่กลุ่มผู้ปกครองสามารถรักษอำนาจผ่านการสร้างความยินยอมในเชิงอุดมการณ์ อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มที่ถูกกดขี่สามารถใช้วัฒนธรรมและอุดมการณ์ใหม่เพื่อต่อรองและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม

4. การใช้อำนาจในเครือข่ายทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจในเครือข่ายทางสังคม ซึ่ง Bruno Latour (2005) อธิบายว่าเครือข่ายทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ เป็นกลไกสำคัญที่สร้างความเปลี่ยนแปลง เช่น การใช้โซเชียลมีเดียเป็นแพลตฟอร์มในการรวมพลังของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม

5. การสร้างความชอบธรรมในการเปลี่ยนแปลง

Max Weber ชี้ให้เห็นว่าอำนาจที่ยั่งยืนมักต้องได้รับความชอบธรรม (Legitimacy) โดยในกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม กลุ่มผู้เคลื่อนไหวมักพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตนเอง เช่น การอ้างอิงหลักการประชาธิปไตยหรือสิทธิมนุษยชน

กล่าวโดยสรุปบทบาทของอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความหลากหลายและซับซ้อน โดยไม่ได้จำกัดเพียงการบังคับหรือควบคุม แต่ยังรวมถึงการสร้างวาทกรรม ความรู้ และความชอบธรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยปรับเปลี่ยนมุมมองและโครงสร้างของสังคม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้มีอำนาจในโครงสร้างสังคมเดิมและการลุกขึ้นมาต่อรองของกลุ่มที่ถูกกดขี่ การศึกษาบทบาทของอำนาจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของสังคม

สรุป

อำนาจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลากหลายมิติ ทั้งในฐานะเครื่องมือในการต่อรอง ความขัดแย้ง และการสร้างโครงสร้างใหม่ในสังคม แนวคิดของ Max Weber ชี้ว่าอำนาจคือความสามารถในการควบคุมการกระทำของผู้อื่น แม้จะเผชิญกับการต่อต้าน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลง เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อความเสมอภาค ด้าน Michel Foucault ได้เน้นว่าอำนาจไม่ได้อยู่เพียงในรูปแบบการบังคับ แต่ยังแฝงอยู่ในวาทกรรมและความรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงมุมมองของสังคม เช่น การเรียกร้องสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิทางเพศผ่านการสร้างวาทกรรมใหม่ Antonio Gramsci ชี้ให้เห็นถึงการครอบงำทางวัฒนธรรมที่กลุ่มผู้มีอำนาจใช้วัฒนธรรมและอุดมการณ์ในการสร้างความยินยอม แต่ในทางกลับกันกลุ่มที่ถูกกดขี่สามารถใช้วัฒนธรรมใหม่เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ Bruno Latour เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายทางสังคมที่ช่วยกระจายอำนาจและสร้างพลังใหม่ในระดับรากหญ้า นอกจากนี้ Max Weber ยังเสนอว่าความชอบธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้อำนาจมีความยั่งยืน ซึ่งในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสร้างความชอบธรรม เช่น การอ้างอิงหลักประชาธิปไตยหรือสิทธิมนุษยชน จึงเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันความเปลี่ยนแปลงโดยสันติ บทบาทของอำนาจใน

กระบวนการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและซับซ้อนของกลไกที่ไม่เพียงแต่สร้างความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง แต่ยังส่งผลต่อมุมมองและการยอมรับของคนในสังคม การศึกษาบทบาทของอำนาจจึงเป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจเงื่อนไขและปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2545). *อำนาจ ความรู้ และปฏิบัติการทางการเมือง*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกษียร เตชะพีระ. (2552). *ทฤษฎีอำนาจและวาทกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood.

Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press.

Crenshaw, K. (1991). *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color*. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299.

Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Pantheon Books.

Foucault, M. (1982). *The Subject and Power*. *Critical Inquiry*, 8(4), 777-795.

Gaventa, J. (2003). *Power after Lukes: A Review of the Literature*. Brighton: Institute of Development Studies.

Gramsci, A. (1971). *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence & Wishart.

Latour, B. (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.

Weber, M. (1922). *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*.
Berkeley: University of California Press.

Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods* (5th ed.). Los
Angeles: SAGE.

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน: บทบาทของชุมชนในการแก้ไข ปัญหาสังคม*

CREATING INNOVATIONS FOR SUSTAINABILITY: THE ROLE OF COMMUNITIES IN ADDRESSING SOCIAL ISSUES

สมภพ ระวังทุกข์¹ และ สุกิจ ชัยมุสิก²

Sompop Rangubtook¹ and Sukit Chaimusik²

¹มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹Ramkhamhaeng University, Thailand

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: kprunkit@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 12 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 14 ตุลาคม 2567

Received 7 September 2024; Revised 12 October 2024; Accepted 14 October 2024

บทคัดย่อ

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและการแก้ไขปัญหาสังคมในระยะยาว การพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมในชุมชนไม่เพียงแต่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ โดยต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเองในการตัดสินใจ การเสริมสร้างความรู้และทักษะในชุมชน รวมถึงการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่

Citation:

* สมภพ ระวังทุกข์ และ สุกิจ ชัยมุสิก. (2567). การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน: บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาสังคม. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 1(5), 45-54.

Sompop Rangubtook and Sukit Chaimusik. (2024). Creating Innovations for Sustainability: The Role of Communities in Addressing Social Issues. Journal of Social Sciences Innovations, 1(5), 45-54.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2024.24>

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

ต่างๆ บทความนี้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: นวัตกรรม, ความยั่งยืน, ชุมชน, การพัฒนา, การสนับสนุน

Abstract

Creating innovations for sustainability in communities is an essential process for economic and social development, focusing on efficient use of available resources and addressing social problems in the long term. The development and application of innovations in communities not only meet the needs of the community but also promote sustainable development in all aspects. This process requires support from the government, private sector, and community participation in decision-making. Enhancing knowledge and skills within the community, as well as establishing networks for knowledge exchange between communities, are key factors driving the development of sustainable innovations. This paper presents strategies to promote innovation in communities to achieve sustainable development in terms of economy, society, and the environment.

Keyword: Innovation, Sustainability, Community, Development, Support

บทนำ

ในยุคที่ความเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมที่มีผลกระทบทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก นวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนไม่เพียงแต่การคิดค้นเทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ แต่ยังเป็นการบูรณาการแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว โดยไม่กระทบต่อความต้องการในอนาคต (Elkington, 1997)

การยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งมั่นในการสร้างการพัฒนาที่สมดุลและสามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม โดยไม่ทำลายหรือ

เบียดเบียนทรัพยากรของรุ่นหลัง การนำหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมสามารถสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนและยุติธรรม (Sachs, 2015)

บทบาทของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาโดยภาครัฐหรือองค์กรใหญ่ เพราะชุมชนมีความเข้าใจลึกซึ้งในปัญหาท้องถิ่นและสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการหรือแนวทางใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการนำไปใช้ในระยะยาว การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในชุมชนสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับฐานรากที่สามารถขยายผลได้ไปยังระดับสังคมที่กว้างขึ้น (Pretty, 1995)

การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกับการสร้างความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเชิงนวัตกรรมจะช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและมีผลกระทบในวงกว้าง การสร้างนวัตกรรมที่ยั่งยืนต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในเชิงคุณภาพชีวิตและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนไม่เพียงแต่เป็นความคิดใหม่ในการพัฒนา แต่ยังเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาสังคมในระดับพื้นฐาน โดยการให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนเอง การยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการพัฒนาในทุกมิติที่ตอบโจทย์ในระยะยาว นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างความสามารถของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่ถูกนำเสนอมาอย่างยาวนานเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทิศทางที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น (Brundtland, 1987) นวัตกรรมที่ถูกพัฒนาขึ้นในยุคนี้จึงไม่ใช่เพียงแค่การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะยาวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมด้วย

ในยุคที่โลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและปัญหาสังคมที่ซับซ้อน การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ตัวอย่างของนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง หรือการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ซึ่งสามารถช่วยลดภาระต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน (UN, 2015)

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

นวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนจะต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีหรือกระบวนการที่ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในปัจจุบัน แต่ยังสามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการสร้างนวัตกรรมจะต้องพิจารณาถึงสามมิติสำคัญ ได้แก่ การรักษาสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม

ในระดับท้องถิ่น การสร้างนวัตกรรมสามารถเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการนำเอาความรู้พื้นฐานและความเข้าใจในทรัพยากรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งไม่เพียงช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังสามารถสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในระยะยาว (Pretty, 1995)

กล่าวโดยสรุปการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาในทิศทางที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคต นวัตกรรมที่เกิดขึ้นควรเป็นสิ่งที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับกระบวนการพัฒนาในระยะยาว

บทบาทของชุมชนในการสร้างนวัตกรรม

การพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในสังคมเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากเพียงภาครัฐหรือองค์กรขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียว ชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาในระดับท้องถิ่น ชุมชนมีความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้สามารถคิดค้นและพัฒนาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (Pretty, 1995) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการนำไปใช้ โดยการนำเอาความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในชุมชนมาพัฒนาและปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ท้องถิ่น

การสร้างนวัตกรรมในชุมชนไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสูงสุด แต่สามารถเป็นการพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน เช่น การประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในชุมชน (Greenwood, 2007)

บทบาทของชุมชนในการสร้างนวัตกรรม

ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมที่มีความยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ทั้งในด้านการคิดค้น การทดสอบ และการนำไปใช้จริง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการพัฒนากระบวนการเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ไม่เพียงแต่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน (Chambers, 1997)

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมยังเป็นการสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างสมาชิกในชุมชน ทำให้เกิดการแบ่งปันความรู้และทักษะซึ่งกันและกัน การพัฒนานวัตกรรมภายในชุมชนยังเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (Moser, 2010)

กล่าวโดยสรุป บทบาทของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองข้ามได้ ชุมชนไม่เพียงแต่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ แต่ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดค้นและนำไปใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ เป็นการเสริมสร้างความยั่งยืนในกระบวนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างแท้จริง

ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของเทคโนโลยีขั้นสูงเสมอไป แต่สามารถเกิดขึ้นได้จากความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือในชุมชนที่มีศักยภาพในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนมักจะมีการประยุกต์ใช้วิธีการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของพื้นที่นั้นๆ ตัวอย่างที่เด่นชัดคือโครงการและชุมชนที่สามารถพัฒนานวัตกรรมที่ไม่เพียงแต่มีผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ แต่ยังสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

หนึ่งในตัวอย่างที่น่าสนใจคือชุมชนในจังหวัดขอนแก่นของประเทศไทยที่ได้สร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในการเกษตรกรรม โดยการใช้แนวทางเกษตรยั่งยืนที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาสีเขียวแวดล้อม ชุมชนได้พัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรที่สามารถช่วยลดการใช้สารเคมีและเพิ่มผลผลิตได้อย่างยั่งยืน เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุท้องถิ่น และการใช้น้ำฝนในการทำเกษตรกรรม ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มความยั่งยืนในการทำเกษตร (กรมพัฒนาชุมชน, 2020)

ในระดับนานาชาติ ชุมชนในประเทศอินเดียที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ "Barefoot College" เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน โครงการนี้ฝึกอบรมผู้หญิงในชุมชนให้เป็น "ช่างไฟฟ้า" เพื่อสร้างพลังงานแสงอาทิตย์ในชุมชนห่างไกล โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาวิศวกรจากภายนอก การพัฒนาโซลาร์เซลล์ในชุมชนนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้คนในชุมชนมีพลังงานสะอาดและประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเท่าเทียมในทางเพศและพัฒนาอาชีพในชุมชน (UNDP, 2015)

กล่าวโดยสรุป การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนไม่จำเป็นต้องมีทุนมหาศาลหรือเทคโนโลยีล้ำสมัย แต่สามารถเกิดขึ้นจากความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้และความเข้าใจในทรัพยากรที่มีอยู่ การประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมและการพัฒนาเทคโนโลยีที่ตอบโจทยปัญหาท้องถิ่นช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน ตัวอย่างจากชุมชนในประเทศไทยและอินเดียแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างนวัตกรรมสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนได้จริง

ความท้าทายและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ทำนายและซับซ้อน เนื่องจากไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังต้องมีการคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายต่างๆ ทั้งในเชิงเทคนิค การเงิน และการจัดการ ทำให้การพัฒนาและนำไปใช้จริงในชุมชนหรือระดับสังคมกว้างๆ ยังคงเป็นเรื่องที่มีความยากลำบาก การเข้าใจอุปสรรคเหล่านี้จะช่วยให้การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนมีความสำเร็จมากขึ้นในอนาคต

ความท้าทายและอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

1. **ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน** การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนต้องการการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งในบางกรณีการขาดแคลนการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือองค์กรธุรกิจอาจทำให้กระบวนการพัฒนานวัตกรรมสะดุดหยุดลงได้ (Moser, 2010) การขาดการลงทุนในเทคโนโลยีหรือการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมจะทำให้การพัฒนานวัตกรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **ปัญหาทางเทคโนโลยีและความสามารถในการปรับใช้** การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในสังคมมักจะเผชิญกับปัญหาด้านเทคนิค เช่น ความซับซ้อนของเทคโนโลยี ความไม่พร้อมในการฝึกอบรมบุคลากร หรือการขาดเครื่องมือที่จำเป็นในการดำเนินการ (Greenwood, 2007) การขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมที่ยั่งยืนในบางชุมชนหรือพื้นที่

3. **การขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน** หากสมาชิกในชุมชนหรือสังคมไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน หรือไม่เห็นคุณค่าของมัน การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนก็จะกลายเป็นเรื่องยาก (Pretty, 1995) การขาดการให้ความรู้หรือการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการพัฒนาและการนำไปใช้ของนวัตกรรมเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนได้

4. **ปัญหาทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงทรัพยากร** ในหลายกรณี การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนต้องการทรัพยากรทั้งในด้านการเงินและวัสดุ โดยเฉพาะในชุมชนที่มีทรัพยากรจำกัด การเข้าถึงทุนหรือทรัพยากรที่จำเป็นอาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาและขยายผลของนวัตกรรม (Sachs, 2015) ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหรือการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่เหมาะสมเป็นปัญหาที่ทำให้หลายๆ โครงการไม่สามารถขยายผลได้

กล่าวโดยสรุป การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลายด้านที่ต้องการการแก้ไขและปรับตัวจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน, ปัญหาทางเทคโนโลยีและการปรับใช้, การขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน, และปัญหาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาและการขยายผลของนวัตกรรมที่ยั่งยืนจะต้องการการร่วมมือจากทุกฝ่ายและการพัฒนาโลกที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่

แนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชน

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนเป็นการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการสร้างโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในชุมชนสามารถทำได้ผ่านกระบวนการที่มีความคิดริเริ่มและการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างความร่วมมือและการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาของชุมชนและมีผลกระทบในระยะยาว

แนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชน

1. การเสริมสร้างความรู้และทักษะในชุมชน การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเริ่มต้นจากการเสริมสร้างความรู้และทักษะในชุมชน ผ่านการฝึกอบรม การศึกษา และการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือวิธีการเกษตรที่ยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานทดแทนหรือการเกษตรกรรมแบบยั่งยืน (Pretty, 1995) การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการฝึกอบรมจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาและการนำไปใช้ของนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญ โดยการให้สมาชิกในชุมชนมีบทบาทในการออกแบบและพัฒนาโครงการต่างๆ จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Chambers, 1997) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจะทำให้ชุมชนมีความเข้าใจและพร้อมที่จะยอมรับและนำไปใช้เทคโนโลยีหรือแนวทางใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

3. การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยการสร้างกลไกการสนับสนุนที่มีกลุ่มทุนและงบประมาณที่สนับสนุนโครงการที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การให้เงินทุนสนับสนุนโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสะอาดหรือโครงการที่มุ่งเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Sachs, 2015) การสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนานวัตกรรมสามารถเกิดขึ้นได้และขยายผลไปสู่ชุมชนต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน

4. การสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน การสร้างเครือข่ายของชุมชนที่มีความสนใจและประสบการณ์ในการพัฒนานวัตกรรมสามารถช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเรียนรู้จากกันและกันจะสามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น (Greenwood, 2007) การสร้างเครือข่ายเหล่านี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการนำเทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ ไปใช้ในทางที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้และทักษะในชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการตัดสินใจ การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน และการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน การใช้แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชนเกิดขึ้นได้จริง และส่งผลดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการสร้างความสามารถในการพัฒนาตนเองและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สรุป

การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการคิดค้นและพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง เช่น การเกษตรกรรมยั่งยืน การใช้พลังงานทดแทน หรือการสร้างสรรค์เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนแต่สามารถปรับใช้กับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างนวัตกรรมในชุมชนยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยภาครัฐสามารถออกนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน ในขณะที่ภาคเอกชนสามารถลงทุนในโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและการพัฒนาโครงการยังเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนสามารถช่วยให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของชุมชนอื่นๆ ทำให้เกิด

การพัฒนาและขยายผลได้กว้างขึ้น การสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนในชุมชนจึงไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ แต่ยังเป็นการพัฒนาเชิงสังคมที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและมีผลกระทบในระยะยาวต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2020). *โครงการพัฒนาการเกษตรยั่งยืนในชุมชนขอนแก่น*. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2567 จาก <https://www.cdd.go.th>
- Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press.
- Chambers, R. (1997). *Whose Reality Counts? Putting the First Last*. Intermediate Technology Publications.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone.
- Greenwood, D. J. (2007). *The Role of Community Participation in Innovation*. Journal of Community Development, 28(2), 65-80.
- Moser, C. O. N. (2010). *Building Community Resilience: The Role of Local Knowledge and Innovation*. International Journal of Environmental Sustainability, 12(4), 323-336.
- Pretty, J. (1995). *Participatory Learning for Sustainable Agriculture*. World Development, 23(8), 1247-1263.
- Sachs, J. D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.
- UN (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.
- UNDP. (2015). *Barefoot College: Empowering Women with Solar Energy*. United Nations Development Programme.

นวัตกรรมเพื่อความเท่าเทียม:
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในสังคมร่วมสมัย*
INNOVATION FOR EQUALITY:
APPLYING TECHNOLOGY IN CONTEMPORARY SOCIETY

ศิริวัฒน์ บุปผาเจริญ¹ และ สาธกา ตาลชัย²

Siriwat Bupphacharoen¹ and Satthaka Talchai²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: sornortom@gmail.com

วันที่รับบทความ : 12 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 4 ตุลาคม 2567

Received 12 September 2024; Revised 2 October 2024; Accepted 4 October 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียมถือเป็นแนวทางสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในสังคม บทความนี้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาที่เน้นการออกแบบเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้ในสังคม ผ่านกรณีศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและนานาชาติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกที่เทคโนโลยีสามารถมีต่อการพัฒนาสังคม การดำเนินการเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างระบบนิเวศเทคโนโลยีที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเปราะบางและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมในทุกมิติของสังคม

คำสำคัญ: ความเท่าเทียม, เทคโนโลยี, นวัตกรรม, ความเหลื่อมล้ำ, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Citation:

* ศิริวัฒน์ บุปผาเจริญ และ สาธกา ตาลชัย. (2567). การสร้างความเป็นธรรมทางสังคมผ่านนโยบายสาธารณะ. วารสาร นวัตกรรมสังคมศาสตร์, 1(5), 55-64.

Siriwat Bupphacharoen and Satthaka Talchai. (2024). Innovation for Equality: Applying Technology in Contemporary Society. Journal of Social Sciences Innovations, 1(5), 55-64.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2024.25>

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

Abstract

The development of technology for equity is a key strategy to reduce disparities and create equal opportunities in society. This article examines approaches to inclusive technology design, policy support from the government, cross-sector collaboration, and societal awareness campaigns. By highlighting case studies from both local and international contexts, it demonstrates the positive impacts technology can have on societal development. These initiatives underline the need for a sustainable technology ecosystem that addresses the needs of vulnerable groups and minimizes access barriers to resources, ultimately promoting equity across all dimensions of society.

Keyword: Equity, Technology, Innovation, Disparity, Sustainable Development

บทนำ

ความเท่าเทียมในสังคมเป็นหลักการพื้นฐานที่เน้นการให้ทุกคนมีโอกาสและสิทธิเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ หรือโอกาสทางสังคม แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาผ่านทฤษฎีของ John Rawls (1971) ใน *A Theory of Justice* ซึ่งเน้นว่าความเท่าเทียมต้องเกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคมที่ยุติธรรม โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรและโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสในสังคม

Amartya Sen (1999) ใน *Development as Freedom* เสนอว่า ความเท่าเทียมไม่เพียงแต่เป็นการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม แต่ยังรวมถึงการเพิ่ม “ศักยภาพ” (capability) ของบุคคล เพื่อให้พวกเขาสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ในบริบทของสังคมร่วมสมัย แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) โดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในมิติที่หลากหลาย เช่น การลดช่องว่างทางรายได้และการเข้าถึงบริการสาธารณะ (UNDP, 2021)

ในประเทศไทย แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมได้รับการยอมรับในเชิงนโยบาย เช่น การพัฒนาการศึกษาและการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อม

แล้วยังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะในชนบทที่ประชากรมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและบริการน้อยกว่าเขตเมือง (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2563)

บทบาทของเทคโนโลยีในการลดความเหลื่อมล้ำ

เทคโนโลยีถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสามารถขยายขอบเขตของการเข้าถึงทรัพยากรและบริการได้อย่างทั่วถึง ตัวอย่างเช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่ปรับแต่งสำหรับนักเรียนแต่ละคน และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้บริการสุขภาพผ่านระบบ Telemedicine ในพื้นที่ชนบท (World Bank, 2022)

โครงการ "เน็ตประชารัฐ" ในประเทศไทยเป็นตัวอย่างของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาลดช่องว่างการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล การศึกษา และบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เช่น แพลตฟอร์ม FinTech ที่เปิดโอกาสให้ประชากรในกลุ่มฐานรากสามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน เช่น การกู้ยืมและการออมเงิน แม้จะไม่มีบัญชีธนาคาร เทคโนโลยีดังกล่าวช่วยลดอุปสรรคที่เกิดจากโครงสร้างดั้งเดิมและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนบุคคล

ในมิติทางสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การลงคะแนนเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-voting) หรือการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และเวลา แต่ยังส่งเสริมความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ความเท่าเทียมในสังคมร่วมสมัย

ความเท่าเทียมเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญของการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรม ในสังคมร่วมสมัย แนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเทคโนโลยีได้นำมาซึ่งทั้งโอกาสและความท้าทาย การลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเท่าเทียมกลายเป็นประเด็นสำคัญในระดับโลกและระดับท้องถิ่น

นิยามและความหมายของความเท่าเทียม

มิติทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

ความเท่าเทียมหมายถึงการจัดสรรทรัพยากร โอกาส และสิทธิให้ทุกคนอย่างเป็นธรรมโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ อายุ หรือสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Rawls, 1971) ในมิติทางเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมเน้นการกระจายรายได้ที่เหมาะสมและการเข้าถึงโอกาสในการทำงานอย่างเท่าเทียม ในมิติทางสังคม การลดการเลือกปฏิบัติและเพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มประชากรถือเป็นเป้าหมายหลัก ส่วนมิติทางการศึกษาเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสูงสำหรับทุกคนโดยไม่จำกัดสถานภาพทางการเงิน

ตัวอย่างความเหลื่อมล้ำที่พบในสังคม

ในบริบทของประเทศไทย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังคงเป็นปัญหา โดยกลุ่มคนรวยที่สุด 10% ของประเทศมีรายได้สูงกว่ากลุ่มคนจนที่สุดถึง 20 เท่า (World Bank, 2022) นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ชนบททำให้เด็กหลายคนขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากร เช่น ครูผู้สอนและเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ (ปริชา ช้างขวัญยืน, 2563)

ความท้าทายที่สังคมเผชิญ

ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (Digital Divide)

แม้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยเชื่อมต่อโลกให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่การเข้าถึงเทคโนโลยียังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับหลายกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือกลุ่มที่มีรายได้น้อย ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทย การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังคงเป็นปัญหาในบางพื้นที่ แม้ว่าจะมีโครงการ "เน็ตประชารัฐ" เพื่อขยายการเข้าถึงก็ตาม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

การเข้าถึงทรัพยากรและบริการ

การกระจายทรัพยากรในสังคมยังคงไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การศึกษาที่มีคุณภาพ และโอกาสทางอาชีพ ตัวอย่างเช่น โรงพยาบาลในพื้นที่ชนบทยังขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และอุปกรณ์ที่จำเป็น ส่งผลให้คนในพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้ โอกาสการเข้าถึงทุนการศึกษาหรือการสนับสนุนด้านการเรียนรู้ในเขตเมืองใหญ่กับชนบทก็มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุปความเท่าเทียมในสังคมร่วมสมัยเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจในทุกมิติ ตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม ไปจนถึงการศึกษา แม้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยลดช่องว่าง

เหล่านี้ได้ แต่ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีและการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้น สังคมต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมการกระจายโอกาสอย่างเท่าเทียมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมความเท่าเทียม

การส่งเสริมความเท่าเทียมผ่านโครงการนวัตกรรมและเทคโนโลยีได้สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในหลายพื้นที่ทั่วโลก ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ โครงการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ยังเสริมสร้างโอกาสให้กับกลุ่มคนเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสในมิติต่าง ๆ เช่น การศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

โครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับท้องถิ่นและนานาชาติ

ตัวอย่างในประเทศไทย: โครงการ “เน็ตประชารัฐ”

โครงการ “เน็ตประชารัฐ” ที่ดำเนินการโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เป็นตัวอย่างที่สำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท โดยการติดตั้งโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในกว่า 24,700 หมู่บ้าน ช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และบริการดิจิทัล เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพผ่าน Telemedicine และการพัฒนาทักษะอาชีพผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

ตัวอย่างในระดับนานาชาติ: โครงการ Khan Academy

Khan Academy เป็นแพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์แบบฟรีที่เน้นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้คนทั่วโลก โดยเฉพาะผู้ที่ขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา แพลตฟอร์มนี้นำเสนอเนื้อหาวิชาในหลากหลายภาษา และใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามระดับความสามารถของตนเอง (Khan Academy, 2022) โครงการนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในหลายประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบทและเขตเมืองที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงครูผู้สอนคุณภาพ

การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงบวก

1. การเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากร

โครงการเน็ตประชารัฐทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทมีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การทำธุรกรรมออนไลน์ การรับข่าวสาร และการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ Khan Academy ช่วยเสริมโอกาสการเรียนรู้ให้กับเด็กที่ขาดทรัพยากรในโรงเรียน และสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา

2. การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งสองโครงการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน โดยการเพิ่มทักษะและศักยภาพของประชาชน เช่น การฝึกอบรมออนไลน์ผ่านเน็ตประชารัฐช่วยสร้างผู้ประกอบการในชุมชน ในขณะที่ Khan Academy ช่วยพัฒนาความรู้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

3. การลดช่องว่างด้านเทคโนโลยี

โครงการเหล่านี้ช่วยลดช่องว่างด้านเทคโนโลยี (Digital Divide) โดยให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ด้อยโอกาสสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต

กล่าวโดยสรุปตัวอย่างโครงการในระดับท้องถิ่นและนานาชาติ เช่น โครงการเน็ตประชารัฐและ Khan Academy แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเท่าเทียมในมิติต่าง ๆ ผลลัพธ์เชิงบวกที่ได้รับจากโครงการเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน

ความท้าทายและข้อจำกัดของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

แม้ว่าเทคโนโลยีจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมและพัฒนาสังคม แต่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก็เผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดในหลายมิติ ปัญหาด้านทรัพยากร นโยบาย และผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีสร้างประโยชน์ได้สูงสุด

ข้อจำกัดทางทรัพยากรและนโยบาย

การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม

การกระจายทรัพยากรด้านเทคโนโลยี เช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ดิจิทัล และทักษะการใช้เทคโนโลยี ยังคงมีความเหลื่อมล้ำในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในประเทศกำลัง

พัฒนา ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทย พื้นที่ชนบทยังคงขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่เพียงพอ แม้ว่าจะมีโครงการเน็ตประชารัฐ แต่การเข้าถึงยังคงมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

ปัญหาด้านการกำกับดูแลเทคโนโลยี

นโยบายการกำกับดูแลเทคโนโลยีในบางประเทศยังไม่ทันสมัยพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี เช่น การขาดกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวทางข้อมูล (Data Privacy) และความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อประชาชนและองค์กรที่ใช้เทคโนโลยี

ผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น

การเพิ่มช่องว่างทางสังคมในบางกรณี

แม้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในหลายด้าน แต่ในบางกรณี เทคโนโลยีกลับกลายเป็นปัจจัยที่เพิ่มช่องว่างทางสังคม ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้เปิดเผยถึงความเหลื่อมล้ำในกลุ่มนักเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์หรือการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอ (UNESCO, 2020)

ความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยทางข้อมูล

การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้นทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เช่น การที่แพลตฟอร์มออนไลน์รวบรวมข้อมูลผู้ใช้ในปริมาณมากโดยไม่ได้รับความยินยอมอย่างชัดเจน หรือการถูกโจมตีทางไซเบอร์ที่เพิ่มความเสี่ยงต่อข้อมูลส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น กรณีการละเมิดข้อมูลในหลายบริษัทเทคโนโลยีระดับโลกในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา (OECD, 2021)

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาสังคม แต่การประยุกต์ใช้งานยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและผลกระทบด้านลบที่ต้องได้รับการแก้ไข การกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การกำกับดูแลที่เหมาะสม และการสร้างสมดุลระหว่างการใช้งานเทคโนโลยีกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เทคโนโลยีสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรม

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียม

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียมเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรม เพื่อให้เทคโนโลยีสามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนทุกกลุ่มในสังคม การออกแบบและพัฒนาจำเป็นต้องพิจารณาถึงความครอบคลุม การสนับสนุนนโยบายจากทุกภาคส่วน และการสร้างความตระหนักรู้ในสังคม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี

1. การออกแบบเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม (Inclusive Design)

การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)

การพัฒนาเทคโนโลยีควรคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้งาน เช่น การพัฒนาอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการ ตัวอย่างเช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือด้านการมองเห็นที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศ เช่น แอปพลิเคชัน **Be My Eyes** ที่ช่วยให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเชื่อมต่อกับอาสาสมัครเพื่อขอความช่วยเหลือได้ในเวลาจริง (World Economic Forum, 2022)

การใช้นวัตกรรมเพื่อการปรับตัวในพื้นที่ชนบท

ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ชุมชนชนบท การพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถใช้งานได้แม้ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัด เช่น การใช้เทคโนโลยีดาวเทียมเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล

2. การสนับสนุนจากนโยบายและภาคส่วนต่าง ๆ

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรสังคม

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียมต้องอาศัยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดตั้งโครงการสาธารณะร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล นอกจากนี้ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ยังมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มประชากรที่เปราะบาง

ตัวอย่างในประเทศไทย

โครงการ “เน็ตประชารัฐ” ของรัฐบาลไทยเป็นตัวอย่างของการสนับสนุนจากภาครัฐ ในขณะที่องค์กรเอกชนอย่าง AIS และ True Move มีส่วนร่วมในการให้บริการอินเทอร์เน็ตในราคาที่เข้าถึงได้สำหรับชุมชนที่มีรายได้น้อย (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

3. การสร้างความตระหนักรู้ในสังคม

การศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมในสังคมเริ่มต้นจากการส่งเสริมการศึกษา เช่น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะดิจิทัลในชุมชน และการปลูกฝังแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมในโรงเรียน

ตัวอย่างระดับนานาชาติ

โครงการ Digital Skills for Africa ของ Google เป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างความตระหนักรู้ โดยมีการฝึกอบรมด้านทักษะดิจิทัลให้แก่ประชาชนในประเทศแอฟริกาเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Google, 2022)

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียมจำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติ ตั้งแต่การออกแบบที่ครอบคลุม การสนับสนุนจากนโยบายและความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไปจนถึงการสร้างความตระหนักรู้และการศึกษาสำหรับประชาชน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยให้เทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในสังคมได้อย่างแท้จริง

สรุป

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเท่าเทียมมีความสำคัญต่อการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยแนวทางสำคัญประกอบด้วยการออกแบบเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการสร้างความตระหนักรู้ในสังคม การออกแบบเทคโนโลยีควรคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาอินเทอร์เฟซที่เข้าถึงได้สำหรับผู้พิการ และการปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชนบท การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและการร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการดิจิทัลที่ครอบคลุม เช่น โครงการเน็ตประชารัฐในประเทศไทยหรือโครงการ Digital Skills for Africa ของ Google ในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักรู้ในสังคมและการส่งเสริมการศึกษาด้านทักษะดิจิทัลเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดความเหลื่อมล้ำ แต่ยังเสริมสร้างโอกาสและศักยภาพของประชาชนในระยะยาว เพื่อให้เทคโนโลยี

กลายเป็นเครื่องมือที่สร้างผลกระทบเชิงบวกและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในสังคม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *รายงานสถานการณ์ดิจิทัลของประเทศไทย*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2563). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ.

วารสารวิชาการสังคมศาสตร์, 12(1), 45-63.

Google. (2022). *Digital Skills for Africa*. Retrieved 21 May 2024 from

<https://grow.google/africa>

Khan Academy. (2022). About Us. Retrieved 21 May 2024 from

<https://www.khanacademy.org>

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. New York: Oxford University Press.

United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Thailand Human*

Development Report 2021. New York: UNDP.

World Bank. (2022). *World Development Report 2022: Digital Dividends*.

Washington, DC: World Bank.

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Science Innovation

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือแก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่เสนอและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสน

ศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่านำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-400 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) การทบทวนวรรณกรรม
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:

- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content)
- 8) บทวิจารณ์
- 9) สรุป (Conclusion)
- 10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณนี้จักเป็นอิตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธรศานากับการเมื่อง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรีชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562* . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนที่พิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

เกษภา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมณูญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : socialscienceinnovation.12@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอ

สงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt)ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

..... 2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

..... 3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

..... 4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

สมมติฐานการวิจัย (18 pt) (ถ้ามี)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

การทบทวนวรรณกรรม (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

สรุป..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

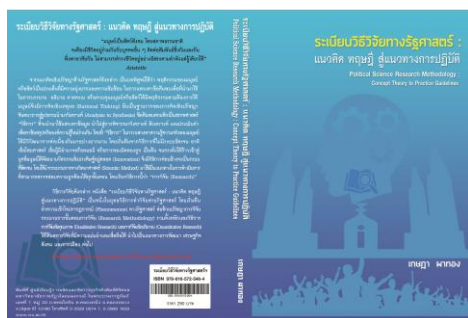
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16 pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16 pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ที่สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น**จุดด้อย****สรุป (18 pt)**

(16 pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษานำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมাত্রา ไม่เอียง ไม่นา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

